ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵՍ

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՀՈՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 30 ՅՈՒԼԻՍԻ 1854 — ԹԻՒ 473

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 30 ՅՈՒԼԻՍԻ

Կոլէրա՝ Վիէն օրագրութեան մէջ վերհրատարակ Աւստրիոյ կայսեր հետևեալ յայտարարութիւնը կը կարդանք, դրամական կարգադրութեանց և փոխառութեան վերաբերեալ։

Մենք Ֆրանչիսկոս Յովսէփ առաջին շնորհքն Աստուծոյ կայսր։ Մեր միապետութեան մէջ արտաքոյ կարգի պատահած դէպքերը քանի մի տարի կայ, ոչ միայն կառավարութեան եկամտից և ծախուց հաւասարակշռութեան պակասութիւն պատճառեցին, այլ տէրութեան թղթադրամց գիները ևս շատ վար իջուցին, և յարգերնին կորնցուցին։ Երդարև միապետութեան մէջի միաբանութիւնը, տէրութեանը նոր դրամական և խնայողական աղբիւրներ և ոյժ բացաւ, որ տէրութեան եկամուտները աւելնալու և շատնալու վրայ են, բայց միւս կողմէն մեծ ճանապարհներուն գիծերը, հաղորդակցութիւնը դիւրացընելու համար, հարկաւոր եղած ծախքերը, հետևաբար կայսերութեան արժանապատուութիւնը պահպանելու համար զօրաց ծախքը, անանկ կարգէ դուրս եղանակաւ մը հարկի խակ դրին տէրութեան դանձը, որ մեր 1849 յունիսի 28ին և 1851 մայիսի 15ին հրամանագրերով պատուիրած կարգ և կանոնները արքունի գանձուց կարգադրութիւնը վերահաստատելու համար, իրենց կատարեալ ներգործութիւնը չկրցան ունենալ։ Քաղաքական յարաբերութեանց սպառնալից խառնակութիւը կայսերական հարաւային կողմի սահմանակից երկիրներուն, և հետևաբար պատերազմական պատրաստութիւններ տեսնելու հարկաւորութիւնը, վասն ապահովութեանց և երաշխաւորութեան միապետութեան շահուց և պատուոյն շատ մեծ ծախքերու դուռ կը բանան, որոնք կայսերական գանձուց ծանրութիւն կուտան։

Այս պարագաներուն մէջ, հասարակաց բարութեանը համար ազդու կերպիւ մը իշխանաբար կանոն դնել կը պահանջէ։ անանկ որ մէկ կողմէ տէրութեան դրամաթղթերուն վար իջնալը արգիլէ և միւս կողմէ կայսերական գանձուն հարկաւորութիւնը հոգայ։

Համոզուած եմք որ տանկ կարգադրութիւն մը մեր հաւատարիմ հպատակաց մեծամեծ շահուցը կը վերաբերի, և հետևաբար ամէնէն լաւ կերպ երաշխաւորութիւնը ասոր յաջողելուն՝ իրենց գործակցութիւնն է։ ուստի որոշեցինք՝ մեր պաշտօնեաները և մեր տէրութեան խորհրդարանը մտիկ ընելէն ետքը, և կամաւոր փոխառութիւն մը հրամայեցինք։ որուն ստատ դրեալը վերոյիշեալ նպատակներուն պիտի գործածուի, և որուն իւրաքանչիւրոք կրնայ մասնակից ըլլալ իր կարողութեանը համեմատ։

Հաւատի եմք որ մեր հաւատարիմ հպատակները մեր հրաւէրքը սիրով պիտի ընդունին նոյն հայրենասիրութեամբը որուն ապացոյցը տուած են ամէն պարագաներու մէջ։ մանաւանդ այսպիսի մէկ ամենահարկաւոր և շահաւէտ գործի մը համար, հասարակաց բարութեանը և միանգամայն իւրաքանչիւրոք իր մասնաւոր օգտին համար պիտի ջանայ մասնակից ըլլալ այս փոխառութեանը"։

1։ Դոնէ 350 միլիոն ֆիորինի փոխառութիւն մը ըլլայ։ քիչէն քիչ, և 500 միլիոն ֆիորինի ամէնէն շատը, բոլոր միապետութեան մէջ ստորագրութիւն մը բացուելով։

2։ Փոխառութեան գինը որոշուած է 95 ֆիորինի դրամաթուղթ պիտի տրուի վասն 100 ֆիորինի տէրութիւն պարտամուրհակ առնելու։

3։ Այս պարտաւորութիւնները տարին 0/0ին 5 տոկոս պիտի բերեն։ տէրութեան գանձէն պիտի վճարուին ոսկի կամ արծաթ դրամով։ ոսկիին գլուխն արծաթէն 0/0ին 15½ էն աւելի ըլլալու չէ։

4։ Հատուցումը երեք տարուան մէջ պիտի ըլլայ թէեր փոխառութիւնը 400 միլիոնի չափ։ չորս տարուան մէջ պիտի հատուցուի թէեր 400 և 450 միլիոնի հասնի։ հինգ տարուան մէջ՝ թէ որ 450էն 500 միլիոնի հասնի փոխառութիւնը։ միևնոյն պայմաններով պիտի ըլլան նաև փոխառութեան հատուցումը։

5։ Մասնաւոր որոշմամբ պաշտօնական կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ փոխառութեան հատուցմանը վերաբերեալ։

6։ Տէրութեան եկամտից պաշտօնէին յանձնուած է՝ ի գործ դնել եւայլն։

Աւստրիական փոխառութեան վերաբերեալ ստորագրութիւնները ըստ կարգադրութեան կայսերական հրամանին գործի դրուելու է սկսեալ 10,000 ֆիորինէն 5000 ֆիորին 1000 ֆիորին 100—50 և մինչև 20 ֆիորին։ Ստորագրութիւնը պիտի տևէ յուլիսի 20էն մինչև՝ ի 19 օգոստոսի։ Իւրաքանչիւր ստորագրող պարտաւոր է երաշխաւորութիւն մը տալու 5 առ 0/0 իր ստորագրութեան գումարին վրայ։

—Մանիֆէսթ օրագիրը հետևեալ խորհրդածութիւնը կընէ վերոյիշեալ հրամանագրոյն վրայօք։

Աւստրիոյ քաղաքականութիւնը վիճակին վրայօք եղած ակնարկութիւնը այնպիսի կարգադրութիւն մը համար որ միայն դրամական երևոյթ ունի, խիստ մեծ ազդեցութիւն մը ըրաւ։ Յիրաւի բնական է հետևցընել Աւստրիոյ կայսեր խօսքերէն որ իր կառավարութիւնը ամենևին չյուսար որ հիմակուան ճգնաժամը մերձակայ և խաղաղական վախճան մը ունենայ, և թէ հաստատապէս որոշուած է աւստրիական միապետութիւնը օգուտները պաշտպանելու։ Այսպիսի յայտարարութիւն մը՝ ան նոյն ատենը որ Վիէննա հասած է Բրեդրպուրգի դահլիճին աւստրիական պահանջման տուած պատասխանը, արդարև ծանրակշիռ բան մըն է։

ԼՈՆՏՈՆ։ Յուլիսի 19 ըստ նոր տումարի։

Ընցած շաբաթուանէ՝ ի վեր, ոչ լորտերուն խորհրդարանը և ոչ հասարակաց խորհրդարանը նշանակութեան արժանի բան մը չպատահեցաւ։

ՔԱՆԱՔՔԱԿԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔ

Ղաբոնի ընդարձակ տէրութիւը կազմող բազմաթիւ կղզիներէն մէկուն մէջ՝ ասկէ երկու հարիւր տարի առաջ երևելի մարդ մը կար Տիտոս անուամբ, որ շատ պատկառելի էր իր հայրենակիցներուն, ոչ միայն ազնուական ցեղէ ըլլալուն համար, այլ մանաւանդ իր առաքինութեանցը պատճառաւ։

Իր ծնանելէն շատ տարի առաջ բարեպաշտ և մեծարգոյ քարոզիչներ առաքելական եռանդով վառեալ բորբոքեալ, Ովկիանոսէն անցեր ու այս կղզիները հասեր էին, կռապաշտ բնակչաց սրտին մէջ աւետարանական մշտապայծառ լոյսը ծագելու համար իրենց քարոզութեամբը։ և հաղարաւոր ճաբոնացիք հաւատքի բերեր մկրտեր էին։ Տիտոսն ալ այս բարեմասնութեանը արժանացած էր։ ինքը և իր բոլոր ընտանիքը մեծ երջանկութիւն գտած էին Քրիստոսական հաւատոյ մէջ։

Քրիստոնէութիւնը օրէօր այս կողմերը ծաւալելով, հաւանական կերևար որ բոլոր Ղաբոնը կռապաշտութիւնը մէկդի ձգելով՝ ճշմարիտ Աստուծոյ երկրպագութիւն պիտի մատուցանէ։ Բայց կռապաշտից քուրմերը վախնալով որ այսպէս իրենց իշխանութիւնը և հարստութիւնները պիտի կորսնցնեն, համոզեցին զկայսրը և բոլոր անոր հարկատու թագաւորները, թէ մեծ վնաս պիտի կրեն թէեր հոգ չտանին քրիստոնէութիւնը բնաջինջ ընելու։ Ասոր համար հրամայուեցաւ բարբարոսական կերպիւ՝ որ տանջանաց մատնուին ամէն անոնք որ քրիստոնէութիւնը չեն ուրանար։ Սակայն և այնպէս քրիստոնեայներու անհամար խումբ մը ուրախութիւն մեռնելու կը վազէին, քանթէ իրենց երկնաւոր վարդապետին և Փրկչին անհաւատարիմ ըլլալու։ և դիւցազնական քաջութեամբ անտանելի տանջանաց կը համբերէին։

Թագաւորին առաջին խստութիւնները՝ որուն իշխանութեան տակը Տիտոս կապրէր, աս բարեպաշտ մարդուն վրայ ինկան։ Որովհետև թագաւորը այսպէս կը մտածէր որ՝ եթէ յաջողելու ըլլայ, բոլոր քրիստոնեայներէն մեծարուած այս երևելի մարդը իր հաւատքէն դարձընելու, անշուշտ բոլոր քրիստոնեայները ասոր օրինակին պիտի հետևին։ Ուստի իր պալատը կանչել տուաւ զանիկա և բոլոր ճարտարախօսութիւնը բանեցուց որպէսզի քրիստոնէական հաւատքը ուրանայ։ Բայց վերջապէս տեսնելով իր խաբէական խօսքերուն և հրապուրիչ խոստմունքներուն անօգուտ ըլլալը՝ սպառնացաւ սոսկալի տանջանքներով մեռցնել տալու զանիկա։

Տիտոս հաստատուն մնաց իր խօսքին վրայ և պատասխանեց՝ թէ "պատրաստ եմ և պիտի ըլլամ միշտ՝ իմ կեանքս զոհելու Թագաւորիս համար։ բայց չեմ կրնար հոգիս զոհել անոր։ Իմ հաւատարմութիւնս դէպ՝ ի կենդանի Աստուած՝ որուն երկրպագութիւն կը մատուցանեմ՝ աւ հաւատչեայ մըն է հաւատարմութեանս որ երդմամբ խոստացած եմ՝ քեզի իմ Թագաւորիս և մեր կայսեր։ Բայց՝ սակայն հազար անգամ աւելի պատրաստ եմ մեռնիլ թէեր հարկը պահանջէ՝ երկնից և երկրի Թագաւորին համար։ հաւատարիմ մնալով իմ բարերար Փրկչիս։ Դիտցած ըլլաս որ քրիստոնէից համար մահը և մանաւանդ հաւատքի համար մահը՝ լաւագոյն կենաց և յաւիտենական երջանկութեան անցնիլ մըն է"։ Թագաւորը մեծ բարկութեամբ պոռաց, շատ ագէկ, որովհետև մեռնելէն չես վախնար՝ ուրիշ միջոցներով զքեզ պիտի հնազանդեցնեմ։ և այս խօսքերը ըսելէն ետքը երեսը դարձուց և նշան տուաւ որ դուրս ելլէ։

Տիտոս երեք զաւակ ունէր որ մեծ ակնկալութիւններ կուտային իրեն։ Սիմոն իր անդրանիկ տղան 16 տարեկան էր։ Մարտինէ աղջիկը 14 տարեկան։ Մատաթիա իր փոքր տղան հազիւ թէ իր հասակին իններորդ տարին կը մտնէր։ Տիտոս և իր ընտանիքը՝ որ կը հաւասարէր իրեն՝ բարեպաշտութեան և քաջասրտութեան մէջ։ միշտ կաշխատէին բարեպաշտ դաստիարակութիւն մը տալ իրենց զաւակաց։ աղէկ տպաւորելով անոնց մտքին մէջ քրիստոնէական հաւատոյ աստուածային պատուիրանները։ Հետևեալ առտուն ան օրուան՝ որ Թագաւորը տհաճին սպառնալիքներ ըրած էր Տիտոսի, երբոր հայր և մայր իրենց զաւակացը հետ խաչելութեան առջին ծնկան վրայ եկած առաւօտեան աղօթքը կը կատարէին, մէյմնալ յանկարծ տունը զօրաց բաղ-

հասարակաց խորհրդարանը տակաւին պատգամաւորաց ընտրութիւնը կաշառքով ջրլսլու համար դրուած օրէնքին յօդուածներուն վրայօք քննութիւնը կը շարունակէ։ Յունիսի 5ին մէկ ամսական վճառականաց նաւերուն երթևեկութիւնը հրատարակուեցաւ. որոնք կապացուցանէ, թէ մինչև հիմա պատերազմը Անգլիայի առևտրական յաջողութեան յառաջդիմութիւնը արգելք չեղաւ. վասնզի դուրս եկած ապրանաց արժէքը հրատարակուած գումարը անցած տարուան միևնոյն ամսոյ հրատարակուածին հետ բաղդատելով անոր վրայ 400407 լիրա սթէրլինա աւելի է։ Տարւոյս առաջին հինգ ամիսներուն տաճումը, բաղդատութեամբ միևնոյն ժամանակի 1853 ամին՝ կը հասնի 'ի գումար 631,538 լիրա սթէրլինի և 7,945,066 լիրա սթէրլինի՝ 1852 ամին նոյն ամիսներուն հետ բաղդատելով։

—Պարզիոյ դեսպան Վալէվսքի կոմսը քանի մը շաբաթուան համար հրաման ընդունելով իր կառավարութենէն Փարիզ երթալու, մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ։

ՍՊԱՆԻԱ։ Ապստամբութեան շարժումը օր աւուր կը սաստկանայ և կընդարձակի. իւրաքանչիւր քաղաք տարբեր ապստամբութեան միտք և կարծիք ունի։ Թաթալոնի և Վալանսի մէջ ոտք ելլելին արմատական տպաւորութենէ մը յառաջ կուգայ, որ արդէն ցաւալի հեւանքներ պատճառեց 'ի Պարչելոնա, բայց վերջապէս խստութեամբ նուաճեցան. ուրիշ տեղ տպրստամբութիւնը զինուորական է, և միապետական սահմանադրութեանը հետ՝ կապակցած. ոմանք ևս պաշտօնեաներուն փոխուիլը բաւական կը սեպեն ապստամբները հանդարտեցնելու, ուրիշները դարձեալ մայր Թագուհիին արտաքսուիլը կը պահանջեն։ Ի վերջոյ ապստամբք իրենց դիտաւորութիւնը չեն կեղծեր, կառավարութիւն փոփոխութիւն մը կուզեն։ Այս վերջի գործողութիւնը կրնայ միաւորել Թերակղզեան երկու միապետութիւնները միևնոյն Թագին տակը. ընդհանրապէս բոլոր խելացի մարդիկ այսպէս կը կարծեն։ Օրագիրներուն մեծ մասը իրաց ընթացքին աղէկ տեղեակ են. ասոնք զուքերը ապստամբութեան գրգռեցին, և իրենց միտքը յայտնեցին անոնց առջև անգամ ոտք ելլելու։

Ընդուշտ շատ հեռու է տակաւին աս բանիս իրաք կատարուիլը։ Բայց Իզապէլ Թագուհիին կառավարութիւնը չկրնար չդիտնալ ձևացընել, որ ապստամբական պահանջմանց մէջ տիրած անիշխանութիւնը՝ գուցէ շատ չերթար իր միակ ազատութիւնը կը լլայ տերութեան յեղափոխութենէ մը։

Յոդովիդոց սիրտը հանդարտելու վրայ է. ապստամբութեան բարեկամ եղողներուն ցաւալի ջանքովը կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ Մատրիտի մէջ։ Կառավարութիւնը պարտաւորեցաւ հրատարակելու, և յայտարարութեան թղթեր փակցունելու թէ ավ որ սուտ լուրեր կը տարածէ հասարակութիւնը՝ անոտի երկիւղնելով չփոթելու, խստութեամբ պիտի պատժուի։ Բոլոր գինետունները կէս գիշերէն 2 ժամ առաջ և արձարանները կէս գիշերին պիտի գոցուին։

ՏԱՆԻՄԱՐՔԱ։ Ֆիլիպոմիէն օրագիրը կը հաղորդուցանէ թէ պաշտօնեաները բոլոր միապետութեան սահմանադրութիւնը կատարելագործելու կաշխատին. գործը արդէն շատ յառաջացած է և կը յուսացուի թէ տերութիւնը դլխաւոր ժողովը հաւաքուած ատենը հոկտեմբեր ամսու մէջ ան ալ լրացած կըլլայ։

Նոյն օրագիրը կըսէ թէ բոլոր պաշտօնատարները Տանիմարքայի պահեստի հետևակ զօրաց՝ դրոշակի տակ ժողվիր են ծառայելու համար։ Օլենուրական ճարտարապետաց գունդը ՀՕԸ ՀԵՆԵՎԸՆ ամրացուց Պէլթին մէջ. և կաշխատին ժրութեամբ Սկէբոռէնի ամրոցը ևս պաշտպանութեան վիճակի մէջ դնել։ Այս ամրոցը խիստ մեծ թնդանօթներով զօրացնելու են, որպէսզի կարող ըլլայ իր թնդանօթովը խլնել մեծ Պէլթին որ արևմտեան կողմը կիյնայ։

ԱՄԵՐԻԿԱ։ Հոնգ—Քոնկի նամակներէն քանի մը լուրեր առին սաքրիկացւոց Ռափոն խրկած նաւատորմիղին վրայօք, որմէն Սի-սէչեանա շրջենաւը զատուելով եկաւ. իր Ռափոնէն մեկնելու ժամանակը՝ Ամերիկայի նաւատորմիղը հոն ձգեր է, դեռ դաշնագրութիւնը վերջացած չէ, խօսակցութիւնք վրայ են եղեր. բայց հաստատ է որ Ռափոնցիք գանե երեք նաւահանգիստ առևտրոյ համար ազատ թող տալու հաճութիւն տուեր են։ Երդէն ամերիկացւոց նաւերը այցելութիւն կընեն եղեր զանազան նաւահանգիստները որ աւելի օգտակար կը թուին։

Լոյս որ Վիէն օրագիրը Պուքրէշէն հետևեալ թուղթը առեր է յուլիսի 4ին դրուած, որուն մէջ մօտիւ տը Նեսելրոտին մէկ նամակը կայ առ պարոն տը Պիւտպէրկ. որուն մէջ կայսերու թէ առենադպիրը այս առաջին անգամն է որ կը խոստովանի կայսեր Դանուբեան իշխանութեանց երկիրներուն վրայով ունեցած դիտաւորութիւնը։

"Հետևեալ եղելութենէն կրնաք դատել, թէ ինչ դէշ վիճակի մէջ կը գտնուինք։ Պարոն տը Պիւտպէրկը երկ, Կօրչաքօֆ իշխանին բանակը երթալէն առաջ Յիւրսիւդկէնի, Պոյարները և հասարակ պաշտօնատարները իր պալատը հրաւիրեց, հրամաններ տալու անոնց իր բացակայութեան ժամանակը իրենց բռնելու ընթացքին վրայօք։ Բայց մեծ մասը հրաւիրեալներուն անձանց տկարութիւն պատճառելով չեկան։ Ուստի Պ. տը Պիւտպէրկը պարտաւորեցաւ անոնց ամէն մէկուն գրով իր կամքը իմացնելու, և յունիսի 23ին դրուած հետևեալ կայսերական հրամանագրոյն մէկ օրինակը խրկելու"։

Թիւ 1587։

Տէր Պարոն,

Վ. Եհափառ կայսրը կը բաղձայ որ պատեհութիւն մը ըլլալուն իմաց տաք Նորին Վ. Եհափառութեան Վալաքիոյ բնակչաց, տեսնելով իրենց անվայելուչ կերպիւ վարուելնին՝ մանաւանդ Պոյարներուը՝ Ռուսաց զօրաց հետ, որոնք Դանուբեան իշխանութեան երկիրները մտան, զանոնք տաճկաց լուծէն ազատելու համար։

Վ. Եհափառ կայսրը անկարելի կը կարծէ ներկայ պարագաներուն մէջ, թէ անոնք որ օրթոդոքս կայսեր դաւանած հաւատքը կը դաւանին, քրիստոնեայ չեղող կառավարութեան մը հպատակին։ Թէպէտ Վալաքները աս բանը չեն իմանար վասնզի խիստ շատ՝ թիւր հաւատոց անձնատուր եղող Եւրոպիոյ ազդեցութեան տակն են. 'ի վերոյ այսը ամենայնի կայսրը ետ չկենար կատարելու այն պաշտօնը որ Աստուած յանձներ է իրեն իբրև գլխոյ օրթոդոքս քրիստոնէից։ այսինքն՝ օսմանեան իշխանութեան տակէն ազատելու զանոնք, որ ճշմարիտ քրիստոնէական կրօնքը կը խոտորցնին, այս է՝ Յունաց կրօնքը։

Ը խորհրդով զբաղեալ է Վ. կայսրը իր փառաւոր թագաւորութիւնը սկսելէն 'ի վեր, և ահա ժամանակը եկաւ հասաւ, որ Վ. կայսրը իր շատոնցընէ միտքը դրած խորհուրդը կատարէ, ինչ որ կուզեն թող ըսեն Եւրոպիոյ անկարող և թիւր հաւատոց անձնատուր տէրութիւնները։ Մենք Աստուծոյ հետ ենք, և Աստուած մեր հետը, ու յաղթութիւնը մեր կողմն է։ Վ. կայսրը կը հրամայէ որ դուք Տէր պարոն, Պոյարներուն և Վալաքիայի երևելի պաշտօնատարներուն խիստ կերպով տեղեկութիւնդ յայտնէք իրենց նենդաւոր վարմունքին համար մեր զօրացը հետ։ Ժամանակը շուտով գալու է, որ այդ անհնազանդ Վալաքները, որոնք յետին աստիճան դժգոհութիւն պատճառեցին Վ. Եհափառ կայսեր, Թանկագին պիտի վճարեն իրենց ըրած անհաւատարմութիւնը։ Շատ խստիւ վարուէ Տ. Պարոն այդ անիշխանութիւն սիրող Վալաքներուն դէմ. վասնզի որքան խստութիւն վարուիս հետերնին, այնքան աւելի աղէկ կըլլայ։ Այս է Վ. Եհափառ կայսեր կամքը։

Նեսելրոդ ապենադպիր կայսերութեան։

մութենէ մը պաշարուեցաւ, և զօրաց ընդհանուր զօրապետը շտապաւ ներս մտաւ և ըսաւ Տիտոսին՝ "քու զաւակներուդ մէջ ամենէն փոքրը տանելու հրաման ունիմ. և թէպէտ անիկա քրիստոնէութիւնը չուրանայ՝ ողջ ողջ պիտի այրի"։

Այս ահագին պատգամէն զարհուրելով հայրը ապշեցաւ մնաց, նմանապէս մայրն ալ, և թէպէտ իրենց սիրելի զաւկին բոցերուն մէջ կորսուիլը մտածելով մեծ երկիւղուն էին, բայց սակայն աւելի շատ կըվախնային որ ջրլայ թէ տղան պղտիկութեանը պատճառաւ վախնալով վառուած փայտակոյտէն՝ իր Բրիստոսական հաւատքը ուրանայ։

"Ով իմ սիրելի տղաս, ըսաւ Տիտոս, միտդ բեր ան բարեպաշտ ծերը սուրբն Պոլիկարպոս, որուն վարուց պատմութիւնը շատ անգամ ըրած եմ քեզի. միտդ բեր որ ինչ ատեն կառապաշտները ըսին իրեն թէ "Ուրացիր ու հայհոյէ խաչելեալ Քրիստոսը, ապա թէ ոչ ողջ ողջ պիտի այրիս"։ պատասխան տուաւ աներկիւղ. "Ութսունեվեց տարի է որ ես կը ծառայեմ անոր, երբէք ինձի դէշութիւն մը ըրած չունի. ինչպէս կրնամ ուրեմն հայհոյել և ուրանալ իմ բարերար Տէրս" և քաջասրտութեամբ փայտակոյտին վրայ ելաւ։ Ով իմ զաւակս ոչչափ մեծարոյ և երկրպագութեան արժանաւոր պէսք է ըլլալ այս երկնաւոր Տէրը, որուն համար աս սուրբը Հայրապետը 86 տարի հաւատարմութեամբ ծառայելէն ետքը բոցերու մէջ ալ վնքը նետելու յօժարութիւն կը ցուցընէ։ Ուրեմն իմ սիրուն տղաս, ինչ որ այս սուրբ մարտիրոսը իր կենացը վերջին ատենները ըրաւ, դուն ալ քու կենացդ արշալուսին ատենը՝ նոյնը ընելու քաջասրտութիւն ունեցիր"։

Մայրը՝ թէպէտև սաստիկ կուլար, բայց և այնպէս Մակաբայեցւոց մայրը միտքը բերելով ըսաւ "Այո, իմ շնորհալի տղաս. գիտես՝ թէ ինչպէս կըսիրեմ զքեզ բոլոր սրտով. կաղաչեմ կրթախանձեմ քեզի՝ նոյն սիրոյն համար որ դուն ալ ունիս իմ վրաս, մեռիր աներկիւղ ծաղկահատակ մարտիրոսի մը պէս"։

Ընդհանրապէս պատասխանեց "Մայր իմ, սիրելի մայր, ամենեին մի՛ լար կաղաչեմ քեզի. ես մեռնելէն բնաւ չեմ վախնար. և երջանիկ կը համարիմ զիս որ իմ կեանքս մեր Տէրոջը Յիսուս Քրիստոսի համար պիտի տամ"։ Նմանապէս իր եղբայրը և քոյրն ալ աչքերնին արտասուք լցեալ իրենց վերջին բարևներն մատուցին։ Բոլոր ընտանիքը ուզեց ընկերանալ դիւցազն և բարեպաշտ տղուն հետ մինչև տանջանաց տեղը. բայց զօրապետը տմարդութեամբ մը յետս մղեց զանոնք և ըսաւ. որ մէջերնէն և ոչ մէկուն հրաման կայ տրնէն դուրս ելլելու։

Ան ատեն Սիմոն ու Մարտինէ սկսան դառնապէս լալ, և Մատաթիան իրենցմէ բամնուելով ըսաւ. "Ո՜հ, ձգեցէք ինձի երթալու. ուրախութեամբ կերթամ, որովհետև երկինք պիտի երթամ և հոն մեկզմէկ նորէն պիտի տեսնենք"։ Զօրապետը անդամայոյս կոկծալի տեսարանին սիրտը չդիմանալով պոռաց. "Խարբարոս հայը, անգութ մայր, կատարեցէք Թագաւորին կամքը որ ձեր ծաղան ապատի։ Ինչ անգութ սիրտ ունիք դուք որ աս անմեղ զաւակնիդ ձեր յօժարութեամբ փայտակոյտի բոցերուն պիտի մատնէք"։ Հայրը և մայրը պատասխանեցին անոր. "Ինչհաւատաս ուրեմն որ առանց ցաւի կը բաժնուինք այս մեր սիրուն զաւակէն"։ Յետոյ խօսքը ասոր դարձընելով ըսին. "Երթաս բարով մեր սիրուն զաւակը, Աստուած հետդ ըլլայ, վայրկենական տանջանքները յաւիտենական երջանկութիւններ պիտի պատրաստեն քեզի"։ Ընդմիշտ Մատաթիան զօրապետին հետ մեկտեղ մեկնեցաւ. շատ անգամ, ո՜հ, խիստ շատ անգամ դարձիր դարձուց որպէսզի վերջին անգամն ալ իր ծնողքը տեսնէ. թէպէտև արտասուքը առատօրէն կը լլզէին աչքերէն՝ սակայն երկնային ժպիտ մը իր շրթանցը վրայ կը փայլէր։ Բոլոր ընտանիքը կընայեր անոր մինչև որ թագաւորին պալատը մտաւ, որ նոյն փողոցին ծայրն էր և կրնային իրենց պատուհանէն տեսնելու։

Խարձր պատ մը այս պալատին առաջին գաւիթը կը շրջապատէր. բոլոր այս դժբաղդ ընտանեաց աչքերը ուղղեալ էին այս շրջապատին վրայ։ "Ով տէր Աստուած, աղաղակեց յանկարծ մայրը, կը տեսնէք ծուխը որ խաւարամած մրրկի մը պէս վեր կելլէ, ահա բարբարոսները կայրեն մեր խեղճ Մատաթիան"։ Հայրը թէպէտև բոլորովին ահաբեկ եղած էր. սակայն միտքը բերելով Աբրահամեան պատարագը՝ աչքերը դէպի երկինք վերցուց և ըսաւ. "Յաւիտենական Աստուած

— Լուսանկարողը ինքնաշարժի մոտ է, պարոն։ Ինչպե՞ս է հրամայում, ինչպիսի՞ լուսանկար ուզում է։

Ինքնաշարժի մոտ Ալեքսանդրը տեսավ մի գեղեցիկ, սպիտակ հագուստով աղջիկ։ Նա ոչ միայն գեղեցիկ էր, այլև՝ ինչպիսի մի հանգիստ, ինչպիսի մի ազնիվ դեմք ունեցող աղջիկ։ Ալեքսանդրը ինքնաշարժի մոտ գնաց, ինչպես մի հրամանատարի մոտ գնում է զինվորը։ Աղջիկը ասաց.

— Ինչպիսի՞ լուսանկար ուզում եք։

Ալեքսանդրը ասաց.

— Ինչպիսի՞ լուսանկար ուզում եք։

հինգ տարվի ջավ Եգիպտոսի ընդհանուր կառավարչութիւնը վարեց։

—Սև Ծովու վերջի նամակները կը ծանուցանեն թէ ամսոյս 16ին անգղիական երկու շոգենաւ Սուլինայի գետը մտնելով նոյն անուամբ գիւղը բոլորովին աւերեր՝ եկեղեցին և նաւահանգստին լաստերի աշտարակը միայն թողուցեր են։

—Օսմանեան շոգենաւով մը Վառնայէն գալով, Շամիլին թիկնապահ Մէհէմմէտ Էմին փաշան և 60ի չափ երևելի չերքէզներ նաև ծովապետութեան Ֆերիք կեսարացի Ահմէտ փաշան անցեալ շաբաթ Կոստանդնուպօլիս հասան։

—Կայսերական հրամանաւ Վառնայի զօրաց ծախուցը վերատեսուչ Նէճիպ էֆէնտին, նոյն նահանգաց կայսերական եկամտից գանձապետ անուանեցաւ։

—Թունուղէն 10 հազար զօրք Կոստանդնուպօլիս բերելու նաւերը պատրաստ են եղեր և օգոստոս ամսոյ սկիզբները Թունուղէն պիտի մեկնին։ Թունուղի պէյին գանձապետ Սիւսի և Մօնաստիրէին կառավարիչ Սի Մուստաֆա ամսոյս 22ին 'ի Կոստանդնուպօլիս հասնելով այս լուրը տուաւ Բարձրագոյն Դրան պաշտօնեաներուն և կայսերական գանձուն Թունուղի պէյին կողմանէ 10 միլիոն ֆրանք յանձնեց։

ՀԱՆԳԱՄԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա, 30 Յուլիսի.

Մերոյս ըսուած քաղաքիս խառնիճներէն լսեցոյն թիւ 47 թերթին մէջ կը կարդանք, թէ գերապատիւ Տօն Մարինո լատին աւագերէց քահանան, Պիրէոնի գաղղիացւոց զօրաց մէջ մաղձայոյզէն բռնուող դժբաղդներուն օգնելու և մխիթարելու համար ամենեին իր անձը վտանգէն չխնայելով մէջերնին մտեր ու ինքն ալ նոյն ախտէն բռնուեր մեռեր է։ Յիշեալ լուրը կըսէ թէ, աւելորդ է հանգուցելոյն առաքինութիւնը գովել, վասնզի գործը ինքնին կը ցուցնէ։ Իսկ մենք մեր կողմէն կրնանք ըսել թէ հանգուցեալը, Քրիստոսի Տեառն մեծոյ ճշմարիտ աշակերտն է եղեր։ վասնզի իր անձը բանաւոր հօտին համար զոհելու չէ խնայեր։ քանզի տեսանք այնպիսի հովիւներ՝ որոնք մաղձայոյզի ժամանակ գոնէ խօսքով և քարոզութիւնով զմոլորվողը ոչ մխիթարեցին և ոչ օգնութիւն մը ըրին անոնց։ այլ անխնամ թողուցին իրենց բանաւոր հօտը այնպիսի դժբաղդ պարագայի մէջ և իրենք հեռու տեղեր փախան անձերնին պահպանելու համար։

—Աղրպաս փաշային տղան Իշհամի փաշան խոյ-

Երրորդ օրը առաւօտուն զօրապետը նորէն եկաւ։ "Ձեր աղջիկը ըսաւ անանկ քաջասրտութիւնով մեռաւ, որ ամենեին չէր յուսացուեր։ Հիմա անդրանիկ տղադ Սիմոնը տանելու եկայ։ բայց սակայն քիչ մը ժամանակ կուտամ ձեզի խորհելու, օգուտ քաղեցէք այս միջոցէն կաղաչեմ. մտածեցէք ընելու բաներնուդ վրայ։ կուզէք մի բոլոր զաւակներնէդ զրկուիլ։ պիտի յանդգնիք բարբարոս և անողորմ ծնողաց պէս յամառիլ մինչև որ ձեր ողորմելի զաւակը դառն մահուան մատնէք, երբոր կարելի է դեռ աղատելու զանիկա։ նայեցէք անգամ մը սա գեղեցկատեսիլ, զօրեղ և առողջ պատանիին, բոլոր զաւկներնուդ մէջէն այս միայն մնացած է։ հիմա ասիկա է ձեր մէկհատիկ զաւակը։ ասիկա է ձեր զուարճութիւնը։ ասիկա պիտի ըլլայ ձեր մխիթարութիւնը և ձեր ծերութեանը նեցուկը։ Ո՛հ, կը տեսնեմ՝ահաւասիկ ձեր և անոր նայուածքը։ ան շատ կըսիրէ զձեզ և դուք ալ զանիկա։ գոնէ այս միայն ձեր քովը պահեցէք, որ ձեր կենաց վերջին կէտը ձեզի օգնէ։ համոզեցէք զան որ իր կեանքը աղատէ՝ Թագաւորին հրամանացը հնազանդելով։ ինչ կրնաք ընել Թագաւորին կամացը դէմ։ անիկա իշխանութիւն ունի և կարող է պէս-պէս տանջանքներով մեռցնել տալու զանիկա"։

(Մնացորդը հետևեալ թուով։)

Թարգմանեաց 'ի գաղղերէնէ,

Վ. Սամշատոհ Մելքոն Ովանեան,

աշակերտ Մխաբ. վարժարանի։

րէատին, Միւլէյման և Այտուլլահ փաշաներուն հետ անցած ամսոյ մէջ Ալէքսանդրիայէն մեկնեցաւ, և ամսոյս 23ին Մալթա հասաւ, ուր կից երկու օրէն Լոնտոն երթալու ճամբայ ելաւ։

—Մաղձայոյզին անուանը քաղաքիս ժողովրդեանը թէպէտև երկիւղ պատճառեց, բայց գոհութիւն Աստուծոյ վախնալու բան մը չկայ՝ երբեմն միայն ուտելիքներէ միայն զգուշութիւն ընողներէն հիւանդացողներ կըլլան, ինչպէս որ միշտ կըպատահի այս եղանակիս մէջ։

—Ամսոյս 1ին բոլոր Ռուսաց հպատակներուն որ գործերնին դեռ չկրցեր են ըմբնցնել, նոր պայմանաժամ մը տրուեցաւ կառավարութենէն 3 ամիսէն մինչև 4 ամիս. այս պայմանաւ որ տեղական կառավարութեան և օրինաց տակ պիտի ըլլան և իւրաքանչիւրոք օսմանեան հպատակ երաշխաւոր մը տալով՝ հոս կենալու հրամանագիր մը ունենայ ձեռքը տեղւոյս կառավարչէն. հիւանդք և աղքատք որ չեն ուզեր երթալու՝ կրնան կենալ հոս նոյն պայմաններով, բաւական է որ բարի վարք ունենալնին ճանչցուած ըլլայ։

—Պրուսայէն ամսոյս 23ին մեր յարգոյ թղթակիցը կըգրէ, թէ երկրորդ հրդեհ սը 12էն 13 լուսնալու գիշերը ժամը 8ին պատահեցաւ. շաբաթավաճառի մը խանութէն կրակը ելաւ Ֆամբրոյ Էօնկ- ըսուած շուկան և 200ի չափ խանութ այրեցաւ. հովը երթալով կըսաստկանար և կրակը ևս առաւել աւերումն կըսպառնար, բայց Վ. Ալի փաշան շատ աշխատելով և շատ ալ ստակ բաժնելով՝ կրակին առջին առնուեցաւ։ Այս կրակին առեղը հրկիզեալ խանութի մը մէջտակառ մը վառօդ մոռցուած ըլլալով սոսկալի ձայթիւն մը եղաւ և բոլոր բաղմութեանը մեծ սոսկումն տուաւ, բայց գոհութիւն Աստուծոյ շատ մը ապակիներ կոտրուելէն զատ ուրիշ վնաս մը չկրեցինք։ Օրինաւոր գրուած պատանիներէն որոնց ընտրութիւնը ծանուցեր էի նախընթաց դրովը՝ 150 հոգի գնացին 'ի Կոստանդնուպօլիս։

Մետաքսը ելաւ. ահա այս շաբթուան գիները Տէմիրտաշ առաջին տեսակը օխան ղ. շ 265–272

Երկրորդ	„	„	„	250–260
Կարճ Աէլէ առաջին	„	„	„	235–260
„ Երկրորդ	„	„	„	220–230
„ Երրորդ	„	„	„	200–215
Երկան Աէլէ առաջին տոկա ըսուած				210–220
„ Երկրորդ Դաղղիայի համար				195–200

Սբոկ ըսածը օխան 120–130. էֆիրէն 100–110 խոզակին առաջին տեսակը քիլէն (չորնալէն ետքը քիլէով կը ծախուի) 100–110 ղ. շ. երկրորդ տեսակը՝ 80–95. երրորդ տեսակը 60–75։ Այս գիները Եւրոպայի նկատմամբ բարձր են, ուստի կըկարծուի թէ պիտի իջնան։

—Ամասիայէն կըգրեն թէ յուլիսի 4ին գիշերուան ժամը 1ին սոսկալի հրդեհ մը պատահեր է. թէպէտև քաղաքին կառավարիչ Սալէհ փաշան շատ աշխատեր է կրակին առջին առնելու, բայց հովը սաստիկ ըլլալուն չէ յաջողեր շուտով. վասնորոյ 789 խանութ, 11 խան, 310 տուն, 6 մզրէսէ, 2 ղէպիլ և այլն հրոյ ճարակ եղեր է։

—Մեր վերջի թուոյն մէջ Այտընի թղթակիցնուս տուած լուրը Պարտամոյ վաճառականին սպանութեանը վրայով՝ պարագայիւք գրած էինք։ Այս շաբթու Աբլաբ-ոյ ստորագրող մը, յատուկ նամակով կըսէ թէ "կառավարութեան մարդիկ գողերը բռնելու հոգ տանելու տեղը՝ մեռնողին սենեակը կնքելու և հաշուետուութիւնները առնել տանելու աշխատեր են" խօսքերը, սխալութեամբ գրած ըլլայ մեր թղթակիցը, և ոչ թշնամութեան այլ բանին եղելութեանը հմուտ ըլլալով գրեր է. վասնզի եղեռնագործութիւնը կէս գիշերուան մօտ եղեր է. և Պարտամոյին սենեակը և տումարները կնքուիլը հետևեալ օրը առաւօտուն՝ ան ալ մեռնողը պզտիկ զաւակներ ունենալուն համար. և կառավարութեան մարդիկները անատենէն գողերը փնտռելու երթալնուն ապացոյցը այս է որ արդէն կասկածաւոր մարդիկ կառավարութիւնը ձեռք ձգեց և քննութեան տակ են։

—Վենայէն հեռագրական պաշտօնական գրով կըծանուցանեն թէ փարմա ապստամբութիւն մը պատահեր է, որնոր աւստրիական զօրքերը զբաղեր են. փարմայի զօրքերն ալ այս պարագային շատ աղէկ ընթացք ունեցեր են։

—Ռուսերը Կասպից ծովուն մէջ պարսից վերաբերեալ Պալֆրուշ և Աքբաս ըսուած տեղերուն տիրեր են, պատճառ բռնելով թէ պարսիկները աղգաց մէջ եղած իրաւունքը բռնաբարեր են։ Պարսկաստան վտահանալով օսմանեան զօրաց յաջողակութեանը՝ արտաքոյ կարգի դեսպան մը խրկեր է Բարձրագոյն Դուռը, առաջարկելու համար պաշտպանողական և միաստղական դաշնադրութիւն մը ընել։

—Մեր նախընթաց թուով գրած էինք թէ գաղղիական արևելեան բանակաց գլխաւոր հրամանատար մարաջախտ Ակնդ-Աբնոն, իր կառավարութենէ կանչուեր է Գաղղիա պիտի երթայ. այս լուրը Թէլէգրաֆօս Լո- Վէսթորո- Կոստանդնուպոլսոյ յունարէն օրագրին թիւ 550 թերթէն քաղած էինք. սակայն այժմ կրտեսնենք որ այս լուրը անհիմն է. ըստորում կըկարդանք Յունալ որ Բոնապարտիստական գաղղիարէն օրագրոյն մէջ, թէ մարաջախտ Ակնդ-Աբնոն անցած շաբթու Վառնայէն Կոստանդնուպոլիս եկեր է, և դարձեալ Վառնա գացեր է։

Աբոնագրանք և գրամափոխանք։

Ազիոն	ղ. շ	125
Պախչրի Տորոն . .	„	270–275
Զէթ	„	300–305
Մետաքս . . .	„	148–150
Լոնտոն		113/2
Մարսիլիա		180
Թրեստ		370–371

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

Դեղահատ Թոմֆայի Հոլօուէյ։

Այս անգին դեղը, որ բոլորովին բաղկացեալ է առողջաբար խոտերէ, չի պարունակեր իւր մէջը ոչ սնդիկ և ոչ ուրիշ վնասակար գոյացութիւն մը։ Որչափ որ քաղցր է փափուկ և մատաղ մանկանց ու խիստ տկար կազմուածոց համար, նոյնչափ շուտ և հաստատուն է արմատախիլ ընելու զհիւանդութիւնները նաև ամենէն խիստ ուժեղ անձինքներէ։ Բաց յայտնի կատարելապէս անվնաս է 'ի մասին իւր ներգործութեանցը և հետևութեանցը։ Այս դեղը առնուելով, կը հետազօտէ և միանգամայն կը փարատէ ամէն տեսակ հիւանդութիւնները որ և իցէ աստիճանի հասած ըլլան և որչափ հին ժամանակէ հետէ արմատացեալ ըլլան։ Հաղարաւոր մարդիկ բժշկեցան այս դեղը գործածելով, որոցմէ շատերը գերեզմանին դուռը հասնելէն ետև, քիչ մը յարատևութեամբ վերստին ստացան իրենց առողջութիւնը, և կենդանական զօրութիւնին ձեռք բերին երբոր ուրիշ ամէն դեղերէն յոյսերնին կտրեր էին բոլորովին։

Ուստի սաստիկ սխտացեալները յուսահատութեան մէջ թող չիյնան. այլ արժանաւոր փորձը ընեն այս պատուական դեղին ազդու ներգործութեանցը, և շուտով իրենց քաջառողջութիւնը ստանալու բարեբաղդութիւնը պիտի ունենան։

Կը յորդորեմ զհիւանդները, որպէս զի որչափ կարելի է, փութացէս հոգ տանին գործածելու այս բժշկարար դեղը հետևեալ խօթութեանց համար. որ են,

Ընդհանական ջերմ (ֆիէվը էնթերմիթանթ)։
Հնչարգելութիւն (ասթմ)։
Մարդոյս մորթոյն վրայ եղած բիծերու ախտը։
Քոլերական ջերմերը։ Մաղձ (զաքիրա։
Թոքացուութիւն, կամ թոքային տկարութիւն։
Նուազումն (աթոնի։) Ջրգողութիւն (սրսգա)։
Օձիկ (երլանճրգ իլէթի)։ Խիթ (սանճը)։
Կանանց ամսական օրինաց անկարգութիւնը։
Ամեն տեսակ ջերմերը։ Ոտնացաւութիւն (նիգրիս)։
Գլխացաւութիւն։ Դժուարամարսութիւն։
Բորբոքումն (էնֆլամասիօն։ Դալուկն (սարըլըք)։
Լերդի (գառա ճիյեր) հիւանդութիւնք։
Երիկամաժեռութիւն (նէֆրիթ)։
Տեռատեսութիւն (մայոբը)։
Յօդացաւութիւն (ռիւմաթիսմ)։
Միզարգելութիւն։ Խոշ պարանոցի (սուճա)։
Երկրորդական դեպք գաղղիական ախտի։
Խիճ երիկամանց և միզանոցի (կռավելը)։
Սաստիկ ջղացաւութիւն (սբազմա)։
Ուռոյցք (դիւմէօր)։ Կեղք (իւլսէռ)։
Ամեն տեսակ որդերը (սողուլճան)։
Ափրոդիսեան ախտերը (Ֆռէնկ իլէթի)։
Թուլութիւն և նուազումն ուժոյ, որ և իցէ պատճառներէ ծագած ըլլան։

Այս դեղահատերը կը վաճառին 'ի Լոնտոն միստր Թոմֆա Հոլօուէյին գործատունը, որ է Սբրէնա ըսուած Թաղը Թիւ 244. իսկ օտար երկիրները գլխաւոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի. Իզմիրի մէջ սիրելւոյ Անձէլօ Ճիւտիչի դեղավաճառին խանութը կը ծախուի. որ 'ի Ֆռանկաց Թաղը Սուլթանէ Ճապպէսի ըսուած փողոցը թիւ 30։

Այս դեղահատից տուփերը զանազան մեծութեամբ են, և կը վաճառին 8—21 և 32 ղուռուշի իւրաքանչիւրը, և ամէն մէկուն մէջ տպեալ ծանուցագիր մը կայ, որ յիշեալ դեղահատից գործածութեան վրայօք մանրամասն տեղեկութիւններ կուտայ, գաղղերէն, անգղերէն և յունարէն լեզուաւ։

Հրատարակիչ և տէր լրագրոյս,

Ղուկաս Գ. Պալտաճեան։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ